

25 Kasım'da Özgür Yaşam İradesini Büyütüyoruz!

Canan Güllü

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Tarihsel Süreç: İlk Adımlardan Günümüze

Damla Bağcı

Altı Kadının Sessiz Çığlığı: Eşitlik ve Özgürlük Mücadelesinde Yeni Bir Kavşak

Halide Türkoğlu

Kadınların Özgürlük Mücadelesi Karşısında Devletin Değişmeyen Yüzü

Deniz Abukan

**Şiddetsiz ve Özgür
Yaşamın İzinde:
25 Kasım'da Yükselen
Kadın Sesi**

Fidan Ataselim

Altı Yıl Aynı Soru: Gülistan Doku Nerede?

Mukaddes Erdoğan Çelik

Seyirlik Vapurlardan Kurucu Zemine: Kadın ve Demokratik Cumhuriyet

İÇİNDEKİLER

1 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Tarihsel Süreç: İlk Adımlardan Günümüze

Canan Güllü

5 Altı Kadının Sessiz Çığlığı: Eşitlik ve Özgürlük Mücadelesinde Yeni Bir Kavşak

Damla Bağcı

9 Kadınların Özgürlük Mücadelesi Karşısında Devletin Değişmeyen Yüzü

Halide Türkoğlu

13 Şiddetsiz ve Özgür Yaşamın İzinde: 25 Kasım'da Yükselen Kadın Sesi

Deniz Abukan

17 Altı Yıl Aynı Soru: Gülistan Doku Nerede?

Fidan Ataselim

22 Kadına Karşı Şiddetle Mücadele, Bir Sorgulama Denemesi

Mukaddes Erdoğan Çelik

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Tarihsel Süreç: İlk Adımlardan Günümüze

Canan Güllü-23 Kasım 2025

Bugün içinde bulunduğumuz günlerde kadın kırımının had safhada yaşandığı, İstanbul Sözleşmesinden geri adım atılmasıyla işlemeyen mekanizmaların önlemeye yönelik katkı sunmadığı bir sürecin içinde kadın cinayetleri politiktir söylemi tam anlamıyla durumu görünür kılıyor

Kadına yönelik şiddet, insanlık tarihinin en eski ve en sistematik insan hakları ihlallerinden biridir. Uzun yıllar boyunca “özel alan” gerekçesiyle görünmez kılınmış, kadınların maruz kaldığı fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet toplumsal ve hukuki düzen tarafından adeta meşrulaştırılmıştır. Ancak kadın hareketlerinin yükselmesi ve uluslararası normların gelişmesiyle birlikte, kadına yönelik şiddet artık küresel bir eşitlik ve insan hakları meselesi olarak ele alınmaktadır.

Gelin birlikte kadına yönelik şiddetle mücadelenin dünya ve Türkiye ölçeğindeki tarihsel gelişimini, 25 Kasım mücadelesinin doğuşunu da kapsayacak şekilde kapsamlı biçimde incelemeye başlayalım:

Tarih boyunca kadına yönelik şiddet, hane içi bir mesele olarak görülmüş, hukuk ve din tarafından çoğu zaman meşru gösterilmiştir. Kadınlar hukuki özne değil, aile yapısının parçası kabul edilmiştir.

Sanayileşme, kentleşme ve kadın hareketlerinin yükselmesiyle, ev içi şiddet ilk kez tartışma konusu olmuştur. Ancak hukuki düzenlemeler oldukça yetersizdi ve toplumsal normlar değişmediği için şiddet görünmez kalmaya devam etti.

BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, kadınların eşit haklarını tanımış ancak şiddet halen özel olarak ele alınmamıştır. Kadına yönelik şiddet, uluslararası normlarda daha sonra görünürlük kazanmıştır

Dominik Cumhuriyeti'nde diktatör Rafael Trujillo'ya karşı mücadele eden üç kız kardeş — Patria, Minerva ve María Teresa Mirabel — 25 Kasım 1960'ta rejim güçleri tarafından vahşice öldürüldü.

Mirabel Kardeşler Latin Amerika'da kadın direnişinin ve ataerkil şiddete karşı mücadelenin simgesine dönüştü. Onlara “Las Mariposas (Kelebekler)” deniyordu.

1970'ler kadın hareketinin “kişisel olan politiktir” şiarıyla ev içi şiddeti görünür kıldığı dönemdir. Bu yıllarda sığınmaevleri açılmış, tecavüz ve cinsel şiddet konuları hukuki ve toplumsal olarak tartışmaya açılmıştır.

1981'de Kolombiya'nın Bogotá kentinde düzenlenen Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Feminist Encuentro'sunda, Mirabal Kardeşler'in anısına 25 Kasım'ın ‘Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’ olarak benimsenmesine karar verilmiştir.

Türkiye’de kadın örgütleri bu tarihi 1990’ların başından itibaren gündemlerine almış, özellikle 1993’ten sonra 25 Kasım her yıl düzenli olarak anılmaya başlanmıştır.

1999’da BM tarafından resmîleştirilmiştir.

Türkiye’de 25 Kasım:

1987’deki “Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü” ile görünür hale gelen kadın hareketinin doğal devamıdır.1990’larda kadın örgütleri, üniversite toplulukları ve feminist kolektiflerin düzenlediği yürüyüş ve kampanyalarla toplumda geniş bir farkındalık yaratmıştır.2000’lerle birlikte belediyeler, kamu kurumları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlar da 25 Kasım’ı resmi gün olarak tanımıştır. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) ise bu süreçte: Yurt genelinde yürüttüğü farkındalık kampanyaları, Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı ile sahadan elde ettiği verileri ve kamu politikasına yönelik önerileriyle 25 Kasım’ın Türkiye’deki en güçlü savunucularından biri olmuştur.

Türkiye’de 25 Kasım, Resmî takvimlerde uluslararası gün olarak yer alır. Kamu kurumları ve belediyeler tarafından her yıl etkinlik, eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılır. TBMM, kamu kuruluşları, valilikler, üniversiteler ve STK’lar tarafından raporlar ve kampanyalar yayımlanır.

Ayrıca, Türkiye’nin taraf olduğu:

- CEDAW (1985)
- Pekin Deklarasyonu (1995)
- BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

gibi belgeler, 25 Kasım’ı ulusal politika açısından da bağlayıcı hale getirmektedir.

Bugün Türkiye’de 25 Kasım:

- Kadın cinayetlerine, şiddete, tacize, dijital istismara ve cezasızlığa karşı ses yükseltme günüdür.
- Kadın örgütlerinin ve TKDF’nin her yıl sahaya dair verileri raporladığı önemli bir tarihtir.
- Tüm ülke genelinde yürüyüşlerin, açıklamaların, kampanyaların ve eğitim çalışmalarının en yoğunlaştığı

Ve kolluk kuvvetlerinin kadına yönelik şiddet anmalarında neredeyse son 5 yıldır anmaya katılanlara şiddet uyguladığı gündür demenin acısını hissettiğimiz gündür.

Toplum çapında ise

- Toplumsal cinsiyet eşitliği
- Kadınların yaşam hakkı
- 6284 sayılı Kanunun uygulanması
- Şiddetle mücadelede devlet sorumluluğu gibi başlıkların yeniden hatırlatıldığı, politik bir farkındalık günüdür.

Bizim ÷lkemiz için geçmişi g÷l÷ kadın m÷cadelesinin 1990’lardan bu yana kadın hareketinin önc÷l÷ğ÷nde b÷y÷yen, bugün ise devlet, sivil toplum ve uluslararası kurumlar tarafından sorumluluk g÷n÷ olarak kabul edilen; kadınların yaşam hakkı m÷cadelesinin en g÷r÷n÷r olduğu tarihtir.

Bug÷n içinde bulunduğumuz g÷nlerde kadın kırımının had safhada yaşandığı, İstanbul Sözleşmesinden geri adım atılmasıyla işlemeyen mekanizmaların önlemeye yönelik katkı sunmadığı bir sürecin içinde kadın cinayetleri politiktir söylemi tam anlamıyla durumu g÷r÷n÷r kılıyor.

Hele 25 Kasım anma g÷nlerinde kolluğun kadınlara uyguladığı şiddeti de d÷ř÷n÷rsek, m÷cadelenin iktidarları neden korkuttuğunu daha iyi anlayabiliriz.

Hiçbir kadın, yaşadığı şiddetin, eşitsizliğin ya da ayrımcılığın karşısında yalnız bırakılmasın; sesini duyurmak istediğinde ona kulak verilsin. Hiçbir kadın “sabretsin” ya da “katlansın” denilerek kaderine terk edilmesin; her kadının yaşam hakkı ve güvenliği devletin, toplumun, yerel ve özel sektör÷n önceliği olsun.

Sahada da m÷cadelede de STK yalnız bırakılmasın.

25 Kasım şiddeti konuştuğumuz değil geçmişin acıları ile baş edebilmenin kararlılığında yaşam hakları ihlal edilmeyen g÷nler olsun.

÷nk÷ çok iyi biliyoruz ki şiddetsiz bir d÷nya m÷mk÷n...

Altı Kadının Sessiz Çığı: Eşitlik ve Özgürlük Mücadelesinde Yeni Bir Kavşak

Damla Bağcı-23 Kasım 2025

Bugün altı kadını kaybettik. Peki yarın? Peki ya tarihten izler... 1911’de New York’ta fabrikada yanan kadınları hatırlayalım. Yüzyıllardır aynı yaşanmışlıklar, acılar, kayıplar... Değişmeyen bir düzen; aksine derinleşen toplumsal sorunlar, kadın sorunları... Aynı düzen, aynı anlayış devam ederse bu sorunun cevabını hepimiz biliyoruz: Yarın hem özel hem de kamusal alanlarda acılar artabilir, derinleşebilir ki veriler maalesef öyle olduğunu kanıtlar niteliktedir...

Bazen bir haber, sadece haber değildir. Satır aralarına sıkışmış bir gerçek vardır: Görmezden geldikçe büyüyen, sustukça derinleşen, unuttukça tekrarlanan... Dilovası’nda yaşanan facia işte tam böyle bir gerçekliğin kapımıza dayanan ve artık kaçamayacağımız bir yüzleşmesiydi.

Bir parfüm fabrikasında çıkan yangında altı kadın hayatını kaybetti. Kimileri daha çocuktı; kimileri evine bir parça ekmek götürme telaşındaydı. Fakat hepsi, aynı sistemin yarattığı aynı kader çizgisinde yürüyordu: güvencesizlik, denetimsizlik ve görünmez kılınmış kadın emeği.

Bu ülkede kadın olmak zaten başlı başına bir mücadeleyse, kadın işçi olmak çoğu zaman hayatta kalma mücadelesine dönüşüyor. Ve bu mücadelenin kaybedildiği her an, sadece bir kaza olarak sunuluyor. Oysa hepimiz biliyoruz ki bu bir “kaza” değil. Bu, yıllardır

ötelenmiş sorunların, geciktirilmiş reformların ve önemsenmeyen uyarıların sonucunda yaşanmış bir ihmal zincirinin kopuş sesi.

Kadın Emeğinin Değersizleştirildiği Bir Düzenin Aynası

Dilovası'ndaki yangın bize sadece iş güvenliği eksikliğini değil; kadın emeğinin nasıl sistematik biçimde görünmezleştirildiğini de gösterdi. Kadınların çoğu kayıt dışı çalıştırılıyor, düşük ücrete razı bırakılıyor, mobbinge, tacize, baskıya rağmen “yerine koyulabilir” bir iş gücü olarak görülüyor. Kadınların çalışması değil, kadınların eşit ve güvenli koşullarda çalışması sorun hâline getiriliyor. Çünkü birileri için ekonomik büyümenin bedeli, kadınların ucuz ve güvencesiz emeğinden geçiyor. Çünkü kimi iş yerlerinde kadınların teri maliyet kalemi; güvenliği ise lüks bir beklenti sayılıyor.

Zara, Koton ve Waikiki'ye üretim yaptığını bildiğimiz Ravive'de üretilen diğer markalar ve firmalar da (Chronic, Repute, DeFacto, Rebul kolonya, A101, BİM, WeMara, Altınyıldız, Avon) sonradan açığa çıktı. Ücretlerin günlük 600–800 lira olduğu söyleniyordu ancak işverenin işçilere verdiği günlük 70 ila 100 lira arasında yemek parası ve yol parası da bu ücretlerin içerisinde. Yani aslında günlük yevmiye 500–700 lira arasında. Genelde işçi olarak belli bir yaş grubunu (15/18–55 ve üzeri) işe alıyorlar; hak arayışında pek fazla bulunmasınlar, itirazlar gelişmesin diye. Tabii ihtiyaçları olduğu gerçeğini de hesaba katarak... Şehir merkezinde kimyasal bir atölyenin elbette ki yıllardır işler olması—işçilerin sigortasız çalıştırılması, yangın merdiveninin dahi olmaması—birilerinin göz yumduğunu gösteriyor. Çevrede yaşayan, daha önce orada çalışmış kadınlar, zabitanın kontrollere geldiğinde oturup çay içtiğini ve çoğu zaman evrakları doğru doldurmadan birer kutu parfüm alıp gittiğini anlatıyorlar. Kadınların yaşamları üzerinde hesaplar yapan, daha çok kazanmanın peşine düşen bir düzeni el birliğiyle devam ettirdiler ve hep tehlike barındıran atölye kadınlara mezar oldu...

Bugün altı kadını kaybettik. Peki yarın? Peki ya tarihten izler... 1911'de New York'ta fabrikada yanan kadınları hatırlayalım. Yüzyıllardır aynı yaşanmışlıklar, acılar, kayıplar... Değişmeyen bir düzen; aksine derinleşen toplumsal sorunlar, kadın sorunları... Aynı düzen, aynı anlayış devam ederse bu sorunun cevabını hepimiz biliyoruz: Yarın hem özel hem de kamusal alanlarda acılar artabilir, derinleşebilir ki veriler maalesef öyle olduğunu kanıtlar niteliktedir...

Bu facianın ardından birkaç gözaltı, birkaç görevden alma elbette önemli olabilir ama yeterli değildir. Asıl mesele, bu kayıpların neden mümkün olduğunu tartışmak; neden

gerçek bir denetim mekanizmasının işletilmediğini sorgulamak; neden kadınların ve gençlerin, üstelik 16–17 yaşındaki çocukların bile böyle işlerde çalışmak zorunda bırakıldığını görmek.

Adalet, yalnızca faillerin cezalandırılması değildir. Adalet, sistemin kendisinin dönüşmesidir. Adalet, bir daha hiçbir annenin, çocuğunu çalıştığı yerden tabutla almaması için önlem almaktır.

Toplumsal Eşitlik, Sadece Yasalarla Değil, İrade ile Sağlanır

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, iş güvenliği... Bunları yıllardır konuşuyoruz. Ama ne zaman ki altı kadının hayatı son buluyor, toplum yeniden sarsılıyor. Çünkü eşitlik hâlâ kâğıt üzerinde; gerçek hayatta ise uygulanması çoğu zaman “sonraya bırakılan” bir ideal.

Kadınlar siyasette, iş hayatında, sokakta, evde... her alanda görünür olmak için çaballıyor. Bu çabanın değeri ancak güçlü bir politik iradeyle korunabilir. Kadınlar ancak eşitlik ve özgürlük odağını merkeze alan bir demokratik toplum anlayışıyla güvenli bir geleceğe sahip olabilir. Kadınlar şiddete karşı kendi öz savunmasını ve özgür kadın kimliğini oluşturan, kadın kırım politikalarına karşı mücadeleyi en üst düzeyde geliştiren ve inşa edendir. Şiddetsiz, sömürsüz, eşit bir dünya kurulana dek kadın mücadelesi büyümeye devam edecek; demokratik yaşamın hem hak sahibi hem de kurucu öznesi olacaktır. Demokratik bir yaşam ve toplum ise ancak ve ancak komünlerle mümkündür. Komünlerin dinamizmi ve yaratıcı gücü ise kadındır.

Kadınların Birbirinin Duygusuna Dokunması, Toplumun Güçlenmesidir

Bugün bu yazıyı okuyan her kadın, belki de başka bir kadının hikâyesinde kendini bulacak. Çünkü Dilovası’nda kaybettiğimiz altı kadın, hepimizin bir parçasını temsil ediyor: yaşam mücadelesini, direnç gücünü, emeğini, hayallerini. Dayanışma, kadınların en büyük gücüdür. Değişim de bu dayanışmadan doğacaktır.

Bizler birbirimizin yanında yer aldığımızda, haklarımızı savunduğumuzda; güvencesizliğe, mobinge, şiddete, eşitsizliğe karşı birleşik ses yükselttiğimizde toplumun demokratikleşmesi beraberinde eşit, adil, özgür yaşamı da getirecektir. Ahlaki ve politik topluma ulaşmadığımız, zihniyet değişim-dönüşümü yaşamadığımız müddetçe erkek egemen kapitalist anlayış ve sistem kendine alan bulacak ve kadınları, çocukları tek tek tüketecek. Dilovası’ndaki yangın altı kadını yaşamdan kopardı. Maalesef ki bu facia ilk değildi; ancak son olmasının önünde engel yoktur. Yeter ki kadınlar tarihsel hafızasını canlı tutsun, yabancılaştığı kendi öz değerleriyle yeniden buluşup “xwebûn” olabilsin, yok

edilen iradesine yeniden kavuşup özneleşsin. Kadınlarda bu irade ve güç var; hem de tarihteki kırılma noktalarından bugüne dek süren...

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü vesilesiyle mücadele ve direniş hattını örerken yanı başımızda böyle bir felaket yaşanması, kadınların güvende olmadığı, her alanda ve anda şiddetin yaşanabileceğini gösterdi bizlere. “Demokratik Toplumla Şiddetsiz Özgür Yaşama” şiarı yeni dönemin kodlarını taşıyor. Kadınları aile içine hapsetmeye çalışan ve kadınlara yoksulluğu ve şiddeti reva gören, kadın ve emekçi düşmanı bu iktidarın yarattığı düzen ile yoksulluğu kadınlaştıran bu sömürü düzeninin karşısında duran ve alternatif sunan bir perspektiften söylüyoruz bunu elbette.

Kadınların anısı, yüzümüzü çevirdiğimizde kaybolan bir acı değil; hesap sormamız ve harekete geçmemiz gereken bir çağrıdır. Yaşamdan koparılan her bir kadının mücadele mirasını sahipleniyor ve her türlü şiddete karşı mücadeleyi büyütme sözümüzü de yineliyoruz. Özgür kadın mücadelesinin birikimi sonucu dünyada esas alınan “Jin Jiyan Azadî” felsefemizin özgürleştirici ve dönüştürücü gücünden daha fazla almak ve yaşamlarımıza serpiştirmek umuduyla...

Kadınların Özgürlük Mücadelesi Karşısında Devletin Değişmeyen Yüzü

Halide Türkoğlu-23 Kasım 2025

Şiddetsiz bir yaşamı örgütlemenin öznelere olarak barışın nasıl olması gerektiğini, demokratik toplumun nasıl bir yaşamı toplumsallaştırmak olduğunu yine mücadele hatlarımızdan referans alarak örgütlemekteyiz. İşte bu yüzden bu süreç biz kadınların hakikati için önemli. Bu süreç kimsenin tekelinde bir süreç olamaz. Kadınların ve halkların özgür yaşama duyduğu umudun ve barışın süreci hiçbir iktidara teslim edilemez

Kadınların yaşadığı ayrımcılık ve şiddet biçimleri erkek egemen kapitalist sistem içerisinde yeniden üretilen ve yapısal bir olgudur. Devletler şiddetin biçimlerini politika haline getiren kurumların başında gelmektedir. Günümüzde ulus-devletler cinsiyetçilik ideolojisini yaşamın her alanında görünmesinin, toplumun bütün kurumlarında egemen ideoloji olarak varolmasının kutsal çağrıcısıdır.

Kadınların mücadelesi şiddeti ve eşitsizliği besleyen tüm kurumsal yapıların değişmesine yönelik bir mücadeledir. Yaşadığımız şiddet en yakınımızdan en uzağımızdaki erkekler tarafından gelmektedir. Bazen televizyonda kadına yönelik şiddetin ve hakaretin sıradan bir kurguymuş gibi gösterilmesi filmlerde, dizilerde şiddet gündelik yaşamın bir kurgusu, gerçekliği olarak pekiştirilmektedir. Bir öğretmenin, müdürün, sağlıkçının, esnafın ya da siyasetçinin kadına yönelik şiddeti nasıl örgütlediği artan kadın cinayetlerinde ve kadın emeğinin sömürsünde kendini tekrar tekrar göstermektedir.

Özellikle son iki yüzyılda kadınların bu erkek egemen kapitalist sistem ve ulus-devletlerin cinsiyetçi politikalarına karşı mücadelesi çok yönlü kazanımlar elde edilmesini

sağlamıştır. 21.yüzyılda dünyada kadın mücadelesi bulundukları yerellerden küresel bir değişimin rüzgarını kimi zaman estirse de hükümetlerin baskıcı ve cinsiyetçi politikaları küresel bir kadın düşmanlığını yeniden üretmek için her gün yeni saldırılar ve stratejiler geliştirmektedir.

23 yıllık AKP iktidarının, kadınların mücadeleye elde ettiği tüm kazanımları hedef alması da AKP iktidarının tek adam rejiminden bağımsız olmadığı ve egemen erkek kültürünün özgür ve eşit kadın kimliğinin toplumsallaşmasına yönelik bir savaş halidir. Eşbaşkanlık sistemini kayyumlar eliyle ortadan kaldırmaya çalışması, kadın siyasetçilerin cezaevlerinde tutsak edilmesi, akabinde İstanbul sözleşmesini fes etmesi, diyanet eliyle kadınların insan haklarına, medeni haklarına saldırıları fetvalarla yürütmesi, yargı paketleri ile kadınları hedef alması, en sonunda da 2025 yılını aile yılı ilan ederek, kadın mücadelesiyle aile kurumunu karşı karşıya getiren bir söylem ve politikayı örgütlemesidir.

Cumhurbaşkanının tek bir imzayla İstanbul Sözleşmesinden çekildiği gün erkekler kadınları öldürme hakkını gördü. Yargı süreçlerinde mahkemeler cezasızlık politikalarını devreye koydu. Eğitim politikalarında cinsiyetçi müfredata ve yönetmeliklere başvuruldu. Adından kadının çıkarıldığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ailenin bütün yükünü, bakımını ve yoksulluğunu kadınların üzerine yıktı. Adeta bütün bakanlıklar kadınları yok saymakla kalmadı kadınların iradesine, bedenine, emeğine, varlığına ve yaşam hakkına göz diken politikaları hayata geçirmenin kararını aldılar. Artan kadın cinayetlerinin sayısını az göstererek, belirsizleştirmenin yanında artan şüpheli kadın ölümlerin ve kayıp kadınların dosyalarının açılmadan kapanması kadınlara yönelik cezalı politikasının yöntemi haline gelmiştir.

2025 yılında kadın mücadelesinin temel gündemleri bu saldırılara karşı ortak mücadeleyi büyütmek oldu. 2025 yılında Kadınlara yönelik sistematik saldırıların olduğu bu dönemde uzun yıllardır Kürt kadın hareketi, Türkiye kadın hareketi, feminist kadınlar, sosyalist kadınlar savaş karşıtlığındaki tarihsel deneyimleri ile birlikte barış için mekanizmalarını oluşturdular. Barış ve demokratik toplum süreci kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinde önemli bir eşik.

Barışın toplumsallaşmasında elbetteki demokratik değişim ve dönüşümlere ihtiyaç var. Savaş ve çatışma odaklı siyaset en çok kadınların yaşamlarına, bedenlerine ve kazanımlarına saldırdı. Bugün bu ülkede kadınlara yönelik savaş devam etmektedir. Bu savaş fiziksel olduğu kadar özel ve ideolojik bir savaştır. Bunun karşısında ancak

kadınların, halkların, kimliklerin, inançların özgür ve eşit bir yaşamın mücadelesiyle toplumsal bir barışın ve demokrasinin inşasını sağlayabiliriz. Barış ve demokratik toplum sürecinin mücadele ve inşa gücü kadın mücadelesinden ayrı bir yerde düşünülemez.

Sayın Öcalan'ın barış ve demokratik toplum çağrısını kadınlarla birlikte tartışmak, yerelden örgütlenmeleri inşa etmek kadınların ortak geleceğini birlikte tahayyül etmesidir. Geçmişten bugüne biriktirdiğimiz deneyimlerden referans alarak tekçi, erkek egemen, gaspçı sisteme karşı kadın özgürlükçü toplumsallığı çoğaltmak için bu sürecin öznesiyiz dedik.

Şiddetsiz bir yaşamı örgütlemenin özneleri olarak barışın nasıl olması gerektiğini, demokratik toplumun nasıl bir yaşamı toplumsallaştırmak olduğunu yine mücadele hatlarımızdan referans alarak örgütlemekteyiz. İşte bu yüzden bu süreç biz kadınların hakikati için önemli. Bu süreç kimsenin tekelinde bir süreç olamaz. Kadınların ve halkların özgür yaşama duyduğu umudun ve barışın süreci hiçbir iktidara teslim edilemez.

Çünkü biliyoruz ki barışı ve demokratik toplumun inşasının konuştuğumuz bugünlerde iktidar olan, erkek egemen akıl ve sermaye savaşa ve ranta yüzünü dönmeye hazır örgütlü bir sistemdir. Bir yandan Kürt sorunun demokratik çözümü ve cumhuriyetin demokratikleşmesi meselesi kadınların temel gündemiyken, hemen karşısında iktidarın aile bakanlığının ve savunma sanayisinin ortak çalıştığı da aşıkardır.

17. Uluslararası Savunma Sanayi Fuarına Aile bakanının katılması ve Aile yılı standını açması savaş ve aile politikalarının stratejik iş birliğidir. Bütçesini savunma ve güvenlik politikalarına ayıran bir iktidar gerçekliği var. Nüfus politikalarını ve 10 yılı Aile politikalarına ayıran bakanlık ucuz iş gücü ve militarizmin asker arayışını gelecek projeksiyonu olarak göstermektedir.

Kadınlara yönelik özel ve ideolojik savaş Kürdistan'dan Türkiye'nin her yerine her hanesine yayılmış durumdadır. Genç kadınların uyuşturucu ve fuhuşa sürüklenmesi her kentin temel gündemi olurken; yapılan itirazlar, teşhirler ise cezasızlıkla sonuçsuz bırakılmak istenmektedir. Çünkü çeteleşme artık bildiğimiz karanlık yer altının mafya erkekleri, görünmeyenler olarak yaşamamaktadır. Her kentin her mahallenin sokaklarında genç erkeklerin çeteleşmeye sürüklenmesi toplumun çökertilmesi, değerlerinden uzaklaşması demektir. En çok kadınlar hedef alınmakta ve en çok kadınlar taciz, tecavüz, uyuşturucu ve fuhuş tehdidiyle yaşamaktadır. Demokratik toplum örgütlü toplum gerçeği ile devletin cezasızlık politikalarına karşı kendi toplumunu demokratik

değişim ve dönüşüme götüren toplum gerçeğidir. Bu örgütlenme biz kadınların barışa ihtiyaç duyduğu kadar demokratik yaşamı örgütlemeye olan yaşamsal bir ihtiyaçtır.

Erkek-devletin kadınların mücadelesine yönelik saldırılarına karşı bütünlüklü bir mücadele ve örgütlenme egemenin sınırlarını ve tahakkümünü elbetteki yıkacaktır. Devletin kadınların yaşamına gölge etmesinin önüne geçecektir. Devletin demokratik değişimi kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinde asıl sınavını vermiş olacaktır.

işler; görünmeyen ama her alana sızan bir mekanizma olarak kadına yönelik şiddetin temel kaynağını oluşturur. Sayın Öcalan'ın Barış ve Demokratik Toplum Manifestosunda söylediği gibi “İlk toplumsal sorunsallık kastik katilin kadını köleleştirmesiyle başlar” belirlemesi bugün yaşanan şiddetin kaynağını ve toplumsal sorunsallıktan çıkışın da yol haritasını ortaya koyar.

Bu yol haritası, şiddetin kaynağını ortadan kaldırmanın ancak toplumsal değişim ve dönüşümü odağına alan örgütlü bir mücadeleyi gerektirir. Kadına yönelik şiddet bir erkek şiddetidir. Mücadeleye doğru tanımlamalar yaparak başlamak gerekir. Erkek şiddetini önce çözümlemek ve buna göre bir mücadele hattı belirlemek hayati önem taşımaktadır. Tam da bu noktada toplumsal değişim ve dönüşümde erkeğin değişimi ve dönüşümü, şiddet kültüründen özgürleştirilmesi toplumsal sorunsallıktan çıkışın kilit rolünü oynar. Bu anlamda kadın dayanışma ağları, öz savunma bilinci, demokratik örgütlenme ve alternatif yaşam pratiklerinin güçlendirilmesiyle kastik katilin şiddetini ortadan kaldırılabilir.

Şiddetsiz bir yaşam kendiliğinden ortaya çıkmaz; kurulan, savunulan ve her gün yeniden üretilen bir direniş ve inşa sürecidir. Bu süreç kadınların özgürleşmesiyle başlar ve özgürleşen kadınların toplumu dönüştürmesiyle ilerler. Kadının özgürleşmesi yalnızca şiddetin azaltılması için değil, demokratik bir toplumun kuruluşu için de zorunludur. Eğitimden ekonomiye, siyasetten sokaklara kadar kadınların özneleşmediği hiçbir alan demokratik sayılamaz. Kadının sesinin kısılması, toplumun vicdanının kısılmasıdır. Bu nedenle kadın özgürlüğü, demokratik yaşamın hem ölçütü hem de kurucu zemini. Bu gerçeklik, mücadeleyi çok yönlü ve örgütlü bir süreç hâline getirir.

Şiddetin Açığa Çıkardığı Savaş

Kastik katilin kadını köleleştirmesiyle açığa çıkan şiddet; savaşların başlıca kaynağıdır. Savaşlarla birlikte yükselen yoksulluk, adaletsizlik, eko-kırım ve her türlü kriz gittikçe derinleşmektedir. Dünyada savaşın ve açığa çıkardığı her türlü sonucun en ağır yükünü ise kadınlar ve çocuklar taşır. Militarizm güçlendikçe erkeklik kutsanır; savaş derinleştikçe kadın kimliği, emeği ve bedeni hedef hâline gelir. Hedef haline gelen kadın, şiddetin ve her türlü eşitsizliğin öznesi olur.

Kadın mücadelesi, böylelikle yalnızca kadına yönelik şiddete değil; milliyetçiliğe, dinciliğe, cinsiyetçiliğe, militarizme, güvencesizliğe, yoksulluğa ve ekolojik kırıma karşı toplumsal bir direniştir.

Demokratik Toplumla Şiddetsiz Özgür Yaşam

Kadına yönelik şiddet, kapitalist modernitenin ürettiği sistematik bir saldırı organizasyonudur. Bugün Dünya genelinde her gün yaklaşık 140 kadın katlediliyor. Bu ölümler gün geçtikçe artmakta ve kadına yönelik şiddet sıradanlaştırılmaktadır. Erkek egemen sistemin her alanda ürettiği ve normalleştirdiği şiddetin sonucu olarak toplum demokratik olmaktan çıkmış, birlikte yaşam iradesini yitirmiştir. Bu çöplükten çıkışın yolu ise barış ve demokratik toplum inşasıdır.

Demokratik toplum ve özgür eş yaşam için şiddetsiz bir yaşam ütopya değildir. Bu çerçevede “Demokratik Toplumla Şiddetsiz Özgür Yaşama” şiarı, bir temenni değil; Jin Jiyan Azadî felsefesiyle yoğrulacak, komünlerle, meclislerle, kooperatiflerle ve kadın dayanışma mekânlarıyla somutlaşacak bir toplumsal inşadır.

Kadın iradesi ve öncülüğü barışı ve demokratik toplumu sağlayacak esas güçtür. Barış; kadınların ölmediği, bedenlerinin savaş alanı yapılmadığı, kimliklerinin reddedilmediği bir hakikatin adıdır. Bu hakikati toplumsallaştıracak olan ise kadındır. Kadınların politikleşmesiyle şiddetin tüm biçimleri çözülür. Bu nedenle demokratik toplumu yaratacak olan örgütlü kadın mücadelesidir.

Komünal Yaşam: Özgür Topluma Açılan Yol

Bu topraklar yüzyıllardır ortaklaşa üretim, paylaşım ve dayanışma kültürüyle yoğruldu. Bugün bu değerlerin yeniden canlanması kadın emeğiyle, kadın etrafında örülecek toplumsal yaşamla mümkündür. Komünleşmek, birlikte üretmek, kolektif yaşamı var etmek; hem şiddete karşı en güçlü öz savunma mekanizması hem de demokratik bir toplumun kurucu yoludur.

25 Kasım: Bir Gün Değil, Kolektif Bir Yürüyüş

25 Kasım, kadınların yalnızca kendi hayatları için değil; geleceğin demokratik toplumunu inşa etme iradesiyle alanlara çıktığı bir gündür. Yıllardır dile getirdiğimiz gibi özgür yaşam, özgür kadınla başlar; özgür kadın ise örgütlü mücadeleyle büyür. Bu nedenle 25 Kasım bir yas değil; direniş, dayanışma ve yaşamı yeniden kurma günüdür. Kadınların şiddete, eşitsizliğe ve baskıya karşı yürüttükleri mücadelenin kolektif ilanıdır.

Her kadın bir diğ erinin hikâyesinde kendi izlerini görür. Bu yüzden kadın özgürlük mücadelesi bireysel değil; ortak bir yürüyüş tür. Bugün erkek-devlet şiddetine, kadın karşıtı politikalara, savaşın ve yoksulluğun kadın bedeni üzerindeki tahribatına ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin her türüne karşı sesimizi yükseltiyoruz.

Bunca karanlığa rağmen umudun kaynağı direnen kadınlardır. Çünkü kadınlar sözleriyle, emekleriyle, öfkeleriyle ve inatlarıyla tarih boyunca direndiler. Bugün kadın özgürlük mücadelesi bu birikimden güç alıyor. Kadınlar artık savaşa, şiddete, yoksulluğa, sömürüye, kimlik inkârına ve doğa talanına karşı yeni bir yaşamı örüyor. Bu direniş büyüdükçe toplum da dönüşüyor.

25 Kasım'ı hem kaybettiklerimizin öfkesini taşıyarak hem de barış ve özgür yaşam umudunu büyüterek karşılıyoruz. Yolumuz uzun ama kararlıyız; sesimiz, sözümüz ve özgürlük arzumuz büyümeye devam ediyor. Yaşamın her alanında kendi rengini, kendi bilgisini ve kendi sesini yeniden üreten kadındır. Tıpkı küllerinden doğan Sakineler gibi.

Nagihan Akarsel, Deniz Poyraz, Jina Amini, Rojin Kabaiş, Narin Güran ve adını sayamadığımız tüm kadınlar demokratik toplum idealinin, kadın özgürlük mücadelesinin hafızasında yer alıyor. Bizim hikayemiz tarihin başlangıcından günümüze, toprağın derinliğinden göğe uzanan bir dönüşümün hikayesidir. Tıpkı kelebeğin dönüşüm hikayesi gibi.

Şiddetsiz, özgür ve demokratik bir yaşam mümkün! Bu inancın yol haritasını kadınlar çoktan çizdi. Bugün, o yolun bir adım daha ilerisine yürümek hem Mirabel Kardeşlere hem de bu topraklarda özgürlük uğruna direnen tüm kadınlara borcumuzdur.

Yaşasın Kadın Mücadelesi!

Jin Jiyan Azadî!

Altı Yıl Aynı Soru: Gülistan Doku Nerede?

Fidan Ataselim-23 Kasım 2025

Bu ülkede cezasızlık sadece bir hukuk sorunu ya da eksiklik de değil. Bir yönetim biçimi. Fail erkeklerin, zenginlerin, bir fotoğraf karesine sığınanların korunduğu bir düzen. Oysa adalet, ayrıcalıkların değil, eşit yurttaşların tarafında olursa mümkün. Gülistan'la simgeleşen kayıp olgusuyla cezasızlık, adalet sisteminin her alanındaki kurumsal erozyonu gösteriyor

“Gülistan Doku nerede?” diye sormaya başlayalı altı yıl olmuş. Bu topraklar olmuş Gülistan. Bu ülkede her kayıp, her cinayet, her şüpheli ölüm aynı duvarın önünde duruyor: Cezasızlık. Gülistan’la başlamadı belki ama onun kayboluşu, cezasızlığın kurumsallaşmasının sembolü oldu.

Gülistan’dan bu yana Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre 1858 kadın cinayeti, 1387 şüpheli kadın ölümü gerçekleşti. Kaç kadının hala bulunamadığını ise kimse bilmiyor. Her birinin bir zamanlar gülen yüzleri, inci gibi parlayan gözleri vardı. Her biri, Gülistan gibi adaletin gölgesinde kayboldu.

Bir Rejim Olarak Cezasızlık

Gülistan’ı sevenlerin payına düşen acı, ne yazık ki ne “kadın cinayeti” ne de “şüpheli ölüm” diyememek. Sadece o aynı soru: “Gülistan Doku nerede?” Bu sorunun cevabı hala yok; ama cevapsızlık kadın cinayetlerinde ve şüpheli kadın ölümlerinde süregelen cezasızlığın yolu oldu. Altı yıldır havada asılı duran, gözlerin yorgunluğuna, yumrukların direncine kazınmış bir soru. Ve hala soranlar ayakta!

Cezasızlık, bu ülkenin kalıcı rejimlerinden biri. Bir rejim; çünkü bireysel değil, sistematik. Bir düzen; çünkü her kurum elbirliğiyle sürdürüyor. Koruma kararına rağmen öldürülen kadınlar, hiç açılmayan davalar, etkin soruşturma yürütülmeyen dosyalar... Faillere “erkeklik”ten indirim, katillere serbestlik. Devletin her tereddüdü, cezasızlığı büyütüyor. Şiddete uğrayan, 6284 sayılı yasa* etkin uygulanmadığında, her bir kadının tedirginliğinde ‘Yine mi?’ diyoruz.

Adaletin Ağırlığı Altında

Ceyda Yüksel davasında mahkeme, “kadının erkeğin cinsel yakınlaşma isteğini geri çevirmesini” tahrik saydı. Suzan Elik, uzaklaştırma kararı olmasına rağmen öldürüldü, katil Yunus Elik hâlâ yakalanmadı. Esra Karaca, dört kez uzaklaştırma kararı aldırdı, silahına el konulmadı ve o da öldürüldü. Nermin Tirit cezaevinden çıktığı gün peşine düşen katil tarafından öldürüldü. Rojin Kabaiş’in dosyasında iki farklı erkek DNA’sı bulunmasına rağmen hâlâ somut bir şüpheli yok. Verilen önergeler reddedildi. Nilay Kotan, adliyenin gölgesinde, 15 el ateş edilerek yaşamını yitirdi. Hepsî, Gülistan gibi, sistemin göz yumduğu kadınlar.

Gülistan’ın ablası Aygöl Doku’nun sözleri durumu açıklıyor: “Avuç içi kadar her köşesi MOBESE olan bir kentte 21 yaşında Gülistan için ‘kuş olup uçtu’ dediler” oysa dosyaya 700 saatlik Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS) ve iş yeri güvenlik kamerası görüntüleri girdi. Buna rağmen, altı yıldır bu ele alınmamıştı. Ne Gülistan’dan bir iz bulundu ne de soruşturma somut bir sonuca ulaştı. Cezasızlık adalet duygusunu yok ediyor.

Bu ülkede cezasızlık sadece bir hukuk sorunu ya da eksiklik de değil. Bir yönetim biçimi. Fail erkeklerin, zenginlerin, bir fotoğraf karesine sığınanların korunduğu bir düzen. Oysa adalet, ayrıcalıklıların değil, eşit yurttaşların tarafında olursa mümkün. Gülistan’la simgeleşen kayıp olgusuyla cezasızlık, adalet sisteminin her alanındaki kurumsal erozyonu gösteriyor.

Dünya Adalet Projesi 2025 (World Justice Project 2025) verilerine göre Türkiye, 143 ülke arasında 118. sırada. Son 10 yılda 38 sıra geriledi. En çok gerileyen ülkeler arasında da ikinci sırada ve Temel Haklar kategorisindeyse 134. sıradayız. Bu sadece hukukun değil, kadınların yaşam hakkının da sistematik olarak ihlal edildiğinin göstergesi. Aynı zamanda hakların birbirine nasıl bağlı olduğunu hatırlatıyor.

Adaletin çöktüğü yerde demokrasi ayakta kalmaz. Seçilmiş belediyelere kayyım atandığında, muhalifler tutuklandığında, basın susturulduğunda, adaletsizlik, kadınların yaşam hakkına kadar sızıyor. Hukuk yoksa, yaşam da güvencesizdir.

Adalet ve demokrasi göstergelerindeki bu düşüş, her bir kadın cinayeti dosyasının neden sürüncemede kaldığını, her bir şüpheli ölümün neden karanlıkta bırakıldığını da açıklıyor aslında. Çünkü hak ihlaliyle başlayan her suskunluk, cezasızlığın bir başka halkasını örüyor.

Peki Kimin için Cezasızlık?

Bu ülkede cezasızlık, adalet isteyenler için değil. Uydurma delillerle tutuklananlar, siyasetçiler, gazeteciler, grevdeki işçiler, baklava çalanlar, meşru müdafaa hakkını kullanan kadınlar için hiç değil. Cezasızlık ayrıcalıklılar için işliyor: Kadın katilleri, tecavüz failleri, patronlar, yandaşlar, pudracılar, vurguncular için. Böyle bir ittifakla karşı karşıyayız.

Ama biz de kendi ittifakımızı kuracağız: adaletin ve eşitliğin ittifakını.

Yeni Paket Eski Zihniyet

Şimdi önümüzde 11. yargı paketi var. Taslağa göre: “Doğuştan gelen biyolojik cinsiyete ve genel ahlaka aykırı tutum ve davranışta bulunan ya da bulunmayı alenen teşvik eden, öven veya özendiren kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” Yani şiddet faillerini dahi bulmadıkları yurttaşlarının varlığını ve davranışlarını cezalandırmak istiyorlar.

Yaşam hakkını güvenceye alan İstanbul Sözleşmesi’nden imzanın çekilmesi ardından devletin yönü koruma yükümlülüğünden cezalandırma yetkisine çevrildi. Bu paket, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini doğrudan hedef alıyor. Cezasızlığın üreticisi olan adalet sistemi, şimdi aynı sistemle özgürlükleri sınırlıyor. Aynı sistem, suça sürüklenen çocuklarla ilgili sorumluluklarını gerçekleştirmek yerine cezasını artırarak, çocukluğu bile adaletin dışına itmek istiyor.

Bu bir hukuk paketi değil de, istediğine yargı dağıtma paketi. Bu “yeni” paket, aslında eski zihniyetin devamı: Korumayan, soruşturmayan, cezalandırmayan ama kadınları, LGBTİQ+’ları ve muhalifleri cezalandırmakta ısrar eden bir yargı düzeni. Halbuki cezasızlığın önüne geçilmeli, sözde ahlakçı yeni cezalar üretilmemeli.

Cezasızlığın Karşısında

İstanbul Sözleşmesi yürürlükte ve çizdiği çerçeve hala geçerli: Şiddet önlenmeli, koruma mekanizmaları etkin olmalı, suçlar etkili biçimde soruşturulmalı ve kovuşturulmalı. Ama bugün bunların hiçbirinin uygulanmadığını görüyoruz.

Cezasızlık, “en ağır cezayı” değil, etkili, orantılı ve caydırıcı adaleti gerektirir. Yetkililer delillerin karartılmasına izin vermemeli, “toplumsal normlar” bahanesiyle haksız tahrik indirimleri uygulanmamalı.

Yine de Mücadele Sonuç Veriyor

Bu karanlıkta bile bize umut veren gelişmeler var. Gecikmiş olsa da, bazı davalar cezasızlığın mutlak olmadığını gösteriyor. İzmir’de boşanma aşamasındaki Kaffar Yeğin tarafından öldürülen Hülya Şellavcı davasında, devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle İçişleri Bakanlığı tazminata mahkum edildi. Bu karar, failin cezalandırılmasından öte, devletin sorumluluğunu tescilledi. Yani kamu görevinin ihlali artık hukuken görünür hale geldi.

Ezgi Zerkin davasında koruma tedbirlerinin etkili uygulanmaması nedeniyle İçişleri Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tazminata mahkûm edildi. AYM’nin başka bir kararında boşanma aşamasındaki eşinden şiddet gören bir kadının başka bir ilçeye tayin istemesinin reddi üzerine maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlali kararı verildi.

Benzer biçimde, Rabia Naz Vatan soruşturmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararı, yedi yıl sonra da olsa, soruşturmanın özensiz yürütülmesi nedeniyle “yaşam hakkı ihlali” tespiti yaptı.

Bu kararlar, hem adalet arayışının hem de toplumsal baskının sonuç verebildiğini gösteriyor.

Her kazanım bir sonrakine ışık tutuyor. Cezasızlık adaletin altını kemiriyor. Duvarlar önümüzde. Ama o duvarları çatlatacağız. Adaletsizlikleri er ya da geç yıkacağız. Eşitliğe kavuşacağız. Ve demokrasiye sahip çıkarsak o zaman önleyici politikaları daha çok konuşacağız.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma günü. 1960'lerden bugüne hala mücadele ettiğimiz benzer sorunlar var. Mirabel Kardeşler'in mücadelesini bu 25 Kasım'da ve her gün daha da yükselterek devam edeceğiz.

Son Not:

**Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*

Kadına Karşı Şiddetle Mücadele, Bir Sorgulama Denemesi

Mukaddes Erdoğan Çelik-23 Kasım 2025

Bütçenin yüzde 2,8'i Aile Bakanlığına ayrılmış! 2027 yılında yüzde 4,28'e çıkarılması hedefleniyormuş! Bakanlığa ayrılan yaklaşık 532 milyarın sadece yaklaşık 7 milyarı kadınlar ayrılacakmış. Ev ve aile deyince kadının sırtındaki onca emek, doğurma ve büyütme, iş gücünü yeniden üretim ve diğer hizmetler sayılmıyor bile! Bütçe bu paranın kadına dair hangi hizmetlere ayrıldığını açıklamıyor

2025 yılı dünya çapında kadın ve LGBTİ+'ların uğradığı zulümler ve mücadeleler toplumsal ve siyasal gündemlerin başında yer almaya devam ediyor. Emperyalist ve bölgesel savaş ve silahlanma yarışının şiddetlendiği ortamda başka ne olur ki?

Bu 25 Kasım çalışmalarına Dilovası'nda, parfüm dolum atölyesinde yakılan üçü çocuk altı kadın işçinin acısı ile girdik. Her yerde kadına karşı enva- i çeşit şiddet var ve failer aileden, yakınlar. Katiller için devlet destekli yargısızlık gösterisi diz boyu. Yargı, kadın cinayetlerini örtbas eden, katil erkekleri koruyan durumunu sürdürüyor. Savaşın rutinleştiği Ortadoğu'dan Afrika'ya kadınlar devasa ölçekte etnik-siyasi cinayetlerin, cinsel şiddetin menzilinde.

Mirabel Kardeşlerin faşist diktatörlüğe karşı mücadelede tecavüz işkenceyle öldürölüp kaza süsü verilmesi örnekleri de aynen sürüp gidiyor. Rojin Kabaiş cinayeti yaşadığımız en son örnek. Üniversite, kolluk ve hatta Adli Tıp elbirliği ile cinayetin karanlıkta kalmasını bir yıl boyunca sağladılar. Babası ve kadın hareketinin mücadelesiyle karanlığın perdesi daha yeni yırtılıyor. Öncesinde Gülistan Doku var, sekiz yaşında Narin'in aile- köy içinde öldürölüp delillerin ve katilinin, öldürölme nedeni bile karanlıkta kalmaya devam ediyor.

ABD’de seks adası kuran, kız çocuklarını en zenginlere ve en büyük devlet yöneticilerine sunan Epstein davasının mağduru kadınlar dünya kamuoyunun karşısına çıkıp kendilerine yapılanların hesabını soruyor, insanlığı bu suçun utancıyla sarsıyorlar. Bir yandan da kadınlar, Mirabel Kardeşlerin direnişinden güç alarak, devlet kaynaklı kadın cinayetlerden, sıradan erkek katillerin cins kırımına dönüştürdüğü örneklerle, erkek yargıya, taciz ve tecavüze kadar her yerde her tür şiddete karşı çeşitlenen mücadeleyi elden bırakmıyor. Masha Amini’nin yasaklı saçları dünya kadınlarının elinde bayrak, sloganları Jin Jiyan Azadî kadın devrimi programı oldu. Rojava’da IŞİD cihatçı katillere karşı Kürt kadınlar yıllardır insanlığa yeni bir yaşam kuruyorlar. Bunlar yeni mücadele örnekleri olarak çarpan etkisi yaparak kadın cinsin özgürlük düşlerini ve eylemini büyötmektedir.

25 Kasım etkinliklerinin bilançosu çoktan açıklandı ve her yerde erkek devlet ve yargıya, cins kırımına, kadın cinayetleri çağına dönüşen şiddete karşı teşhir ve eylemler oluyor. Burada daha fazla söz kurmak gerekmiyor. O nedenle süreci ileriye doğru taşımanın ana unsurlarını öne çekmeye çalışacağım.

Bu 25 Kasım’ı bizim için özgün kılan iki önemli gelişme içindeyiz.

Birincisi; Saray rejimi, bu yılı “Aile Yılı” ilan etti, ardından zamanı on katına çıkarıverdi. Gerekçe her zamanki argüman; “genç nüfusa ihtiyaç var”. Kadına biçilen çocuk doğurma ve “huzurlu aile ortamı” sağlama görevlerini bir de bu vesileyle buyurdular. Tabii plan bu olunca bir tek aile kurumu bu işe yetmeyeceğinden tüm devlet kurumlarını, üniversiteleri, camileri hocaları, eğitim ve sağlık kurumlarını da işin içine sokacakları beyanları her vesileyle tekrarlanıyor. Yıllardır bu doğrultuda epey yol almışlardı. 4+4+4 sistemi ile kız çocuklarının ilk sekiz yıldan sonra örgün eğitimden çekilmesi sağlanmaktaydı. Kız çocuklarına erken işçilik ve tabii erken evliliklerin, evde eğitimin kapıları resmen açılmıştı. Ev ve koca deyince, evdeki şiddet yaşının 15’lere düşmesi işten bile değildir artık. İstanbul Sözleşmesi’nden, bir gece yarısı kararnamesiyle çekmişlerdi. O sözleşme ki, Ayşe Paşalı ve Özgecan cinayetlerine karşı toplumsal vicdanın sarsıldığı, kadın isyanının ilk zirve yaptığı zamanın eseri idi. O günden beri, sözleşmenin uygulama gücü olan 6284 sayılı yasa durmadan devlet ve erkek yargı şiddeti ile yıpratılıyor, şimdi gözleri onun işini bitirmenin sabırsızlığında. Dincilik ve toplumsal gericilik, özellikle LGBTİ+’lara karşı kan kusan bir kışkırtma içinde. “Aile yılı” ilanı bu nedenle çok merkezi bir yerde duruyor. Saray iktidarı bu ilanla sadece Aile Bakanlığı’nı değil tüm devlet organlarını, sivil toplum kuruluşlarını seferber etmiş durumda. Yoksulluğun pençesi en önde kadınların yakasını

tutmuşken, kadın en az üç çocuk doğur emrini dayatıyorlar. Eğitim, sağlık, çocuk bakımının gerekleri yerine getirilmezken, kadın istihdamdan durmadan daha fazla dışlanırken, iktidar kadına çocuk yapmaktan ve eve, erkeğin hakimiyetindeki eve sığılmaktan başka seçenek bırakmamaya çalışıyor.

İkincisi gelişme, 2026 bütçe taslağı görüşülürken ortaya çıktı. Yıllardır bu iktidar blokunun sermayeye ve savaşa dayalı soygun bütçelerine tanığız. Emekçi ve emekliler başta olmak üzere kadınların, gençlerin hayatlarına yoksulluğun Bütçe aracılığıyla elle tutulur hale geldi. Bu yıl toplumsal tepkinin buradan daha şiddetli yükseldiğini teşhis edebiliyoruz.

Konumuz, Bütçenin kadını ilgilendiren yönü ise daha da net; bütçe kadını görmüyor! Nasıl mı? Kadının şiddetle cezalandırılmasına karşı mali yükümlülükleri görüp içermiyor. Kadının evdeki emeğini görmediği için, dışardaki emeğine karşı eşitsizlik durumuna kayıtsız, hatta “aile yılı” yalan hikayesine bile alan açmıyor. Bütçenin yüzde 2,8’i Aile Bakanlığına ayrılmış! 2027 yılında yüzde 4,28’e çıkarılması hedefleniyormuş! Bakanlığa ayrılan yaklaşık 532 milyarın sadece yaklaşık 7 milyarı kadınlar ayrılacaktı. Ev ve aile deyince kadının sırtındaki onca emek, doğurma ve büyütme, iş gücünü yeniden üretim ve diğer hizmetler sayılmıyor bile! Bütçe bu paranın kadına dair hangi hizmetlere ayrıldığını açıklamıyor.

Bu bağlamda pek çok söz kurabiliriz ancak esasa ilişkin sözü kadın mücadele güçleri olarak şimdiye kadar es geçtiğimizi itiraf etmeliyiz. Şu; kadının evdeki emeği, onun kölelik tarihin ilk verisi, tüm şiddet tarihinin de esas temeli. Kadın cinsi insanlığı emek örgütlenmesiyle ayağa diktiği gibi, zamanı geldi onu yerleşik hayata geçişin koşullarına ulaştırdı. Bu kavşağa kadar ve uzun zaman bu kavşakta “ofis boy” gibi sayılır şekilde görevlendirdiği erkeği yönetti. Onu en son evcilleştirdiği sürülerin çobanı, ekinlerin üretimi ve toplayan çiftçisi yaptı. O güne kadar sadece avcılıkta ustalaşmış erkek “eski komün yasasına” göre eline teslim edilen yeni “üretim araçlarının” sahibi de oldu. Erkek çoban kral, erkek çiftçi köle sahibi ve toprak sahibi oluverdi. Kadına dayalı komünal ekonomi ve düzen çöktü. Kadına karşı şiddet bu sürece eşlik etti. Babalık hukuku bu temelde oluştu, kadının eski konumundan temelli kovuluşu anlamına geldi.

Dünyanın değişik yerlerinde değişik şekillerde, zamanlarda gelişmiş olması, bu olgunun farklı süreçlerde farklı formlarda ortaya çıkması meselenin özünü değiştirmedir: kadın erkeğin ve tabii doğmakta olan yeni sistemin ilk kölesi oluyor, eve kapatılıp şiddete gark

oluyor, erkek egemenliği kadının bütün üretimlerine el koyup, kadını her haliyle sömürgeleştiriyor. Bu durum kadın cinsin büyük tarihsel yenilgisiydi.

Altını çizmek istediğim, tarihsel yenilginin temelinde yatan en başta kadın emeğinin gasp edilmesi, bütün diğer süreçlerin bu temel üzerinde işleyip geliştiği gerçeğidir. Kadın artık kendi emeği ve getirisinin sahibi değildir. Kadın yoksulluğunun ana kaynağı bu yoksunluktur. Evdeki erkeğe, devletin sadaka düzeyinde yardımlarına ve hatta, aşığılayıcı nafakaya muhtaçlığı tam da bundandır. Kadın hareketi bu gerçeğe müdahale etmelidir. Evdeki kadın evdeki emeğiyle de “özgür” işçi değil. Bütçedeki sadece kadın kimliğiyle bir hak sahipliği yoksa nedeni tam bu

Bütçe görüşmeleri dolayımında bu gerçek bir daha kendini açığa vurdu. Şimdi bizden, hiç gecikmeksizin esaslı bir yanıt istiyor: Kadının çocuğu olduğu için, hastası olduğu, engellisi olduğu için ya da 65 yaşını aştığı için, dul olduğu, yoksul olduğu için mi yoksa evdeki emeğiyle işgücünü yeniden ürettiği, hasta ve yaşlı bakımını yaptığı için mi bütçe kalemlerine yerleşmeli? İnsan topluluğunun yarısı olduğu, bağımsız bir birey olması gerektiği için, eşit yurttaşlık hakkı olarak emeğinin karşılığını olmalı? Bir mesleğe sahip olmaktan, ev dışında da çalışmaktan bağımsız, sadece evdeki zorunlu kılınmış rolü, tükettiği emeğinin karşılığı olarak- hele de tek işi evde olan milyonlarca kadın için- maaş, sosyal güvence ve emeklilik hakkı mı olmalıdır? Kapitalist sistemin her emeği tanıdığı dünyada kadın emeğini bir hak kalemi olarak tanımamasının yarattığı felaketlere karşı mücadelenin “yardım ya da destek” kalemlerine sığdırılmasının artık temeldeki hak gaspını gizlemekten başka işe yaramadığı görünür açıklıkta.

Kadın mücadelesi bu ikinci ve esasa gerçeği devletin bütçe siyasetinin gündemine almalıdır. Daha fazla gecikmeden bu taleple ortaya çıkıldığında milyonlarca kadın ki bunların ezici çoğunluğu en yoksullardır, kendisi ile Bütçe arasındaki ilişkiyi kurabilecek, emeğinin hakkı için bu mücadeleye girebilecektir. Şiddetle mücadelede çıplak yaşamadığında kendisine ait görmeyen ve “ah vah”ın ötesine geçmeyen” kadın ilişkisizliği kalmayacaktır. 2026 yılı bütçe tartışmalarında toplumun bütün ezilen kesimleri kendi sorunlarının kaynağı ile ilgili tepkiler veriyor, bütçede kendi ihtiyaçlarının yer bulmamasına itiraz ediyor. Kadınların sesi itirazların en başına çıkmalı, diğer hak taleplerinin yanında erkek egemen aile düzenince değersiz kılınan emeği, bütçede yerini bulmalıdır. Bu kadının, “özgür” işçi olma hali olacaktır. “Özgür” işçi olduğuanda, kadın için yeni bir hayat ve mücadele çağı açılacaktır. Ancak o zaman görebileceğiz, sömürü ve şiddet sisteminin kök hücresi “aile”nin halini.